

Vest-Agder-museet
Odderøyveien 21
4610 Kristiansand

Vest-Agder fylkeskommune
Postboks 517 Lund
4605 Kristiansand
postmottak@vaf.no

Kristiansand, 30.03.2019

Høringsinnspill, regionplan Agder 2030

Viser til forslag til "Regionplan Agder 2030", lagt ut på høring med frist 1. april 2019.

Vest-Agder-museet synes det er positivt at det etableres en ny regionplan for de kommende ti årene, samt at kultur har et eget kapittel i denne. Regionplan Agder 2020 har vært et nyttig og godt verktøy.

Vest-Agder-museet vil innledningsvis peke på museene generelt som viktige kompetanseinstitusjoner. Dette både knyttet til kunst og kulturhistorie, samarbeid med Universitet og håndbåren kunnskap knyttet til et bredt spekter av immateriell kulturarv som spenner fra Setesdalskulturen til drift av maskinene på Sjølingstad Uldvarefabrik eller kunnskap om bygningsrestaurering. Vi håper derfor museene og deres arbeid kan få en plass i den kommende planen.

Museene er viktige møteplasser i sine lokalsamfunn, men også dialogarenaer på et nasjonalt og internasjonalt nivå. Den nye kulturmeldingen peker på museene som viktige aktører innen demokratibygging og kritisk refleksjon, noe bl.a. Vest-Agder-museet har arbeidet målrettet med gjennom sine samfunnsrolleprosjekter. På dette feltet har Agder en nasjonal posisjon, en posisjon regionplanen bør signalisere at en ønsker å beholde.

Museet er tilfreds med at arbeidet med digitalisering er viet god plass i planen og ser frem til den videre oppfølgingen av dette punktet.

Kultur handler også om kulturminner og kulturminnevern. Fylkeskommunene får etter 1. januar 2020 en enda mer sentral posisjon i forvaltningen av disse, mens museene blir en stadig viktigere aktør i arbeidet med å ta vare på, forske på og formidle disse (jf. Kulturmeldingen: "Kulturens kraft").

Vest-Agder-museet ønsker i tillegg å komme med noen kommentarer til de delene av planen som gjelder kultur spesifikt:

- På side 25 i utkast er nevnt at "Bibliotek, kulturskoler, fritidsklubber og idrettsanlegg er sentrale arenaer for sosialt fellesskap, breddeaktivitet og talentutvikling." Museene bør også

nevnes i denne sammenheng, da mange av dem nettopp fungerer som møteplasser og sosiale fellesskap i sine lokalsamfunn. Flere museer har en funksjon som "minikulturhus" i sitt nærmiljø.

- Museet vil fremheve at Agder etter 2020 vil være blant de regionene som har flest teknisk-industrielle kulturminner på Riksantikvarens bevaringsprogram, med 3 av totalt 15 anlegg (Bredalsholmen dokk- og fartøyvernsenter, Næs Jernverk og Sjølingstad Uldvarefabrik). Ansvar for disse anleggene overføres fra 1. januar 2020 til fylkeskommunene. Anleggene representerer både en stor kulturhistorisk verdi og et stort potensiale for næringsutvikling/kulturturisme – i tillegg til at de er viktige bærere av en immateriell kulturarv.
- Kystkultur er nevnt flere steder i planen, men museet savner noe mer omtale også av fartøyvern. Dette er en stor oppgave knyttet til mye økonomi, som tidligere har vært forvaltet av Riksantikvaren, men hvor ansvaret fra 1. januar 2020 overføres til fylkeskommunene.
- Museet er positive til omtalen som er gitt av bygningsvernsetrene, men vil samtidig peke på at museene er forvaltere av store samlinger av antikvariske bygg som vi synes også burde vært omtalt. Mange av disse byggene er fredet med stor nasjonal eller regional betydning. Vest-Agder-museet og Aust-Agder-museum og arkiv forvalter tilsammen rundt 250 bygninger.
- Under "Mål og veien til målet", side 26 og 27:
 - o K1-2: "Kommuner, fylkeskommunen og kulturinstitusjoner prioriterer offentlige ph.d.'er innen kunst- og kulturfag og etter- og videreutdanning av egne fagmiljøer": Her bør også "kulturhistorie" inkluderes. Nasjonalt er museer og andre kulturhistoriske institusjoner viktige brukere av offentlig ph.d. Museene (f.eks. VAM, AAMA osv.) og andre kulturhistoriske institusjoner på Sørlandet (f.eks. Arkivet freds- og menneskerettighetsenter) er viktige kompetanseinstitusjoner med flere ansatte med doktorgrad allerede.
 - o K3: "Verdiskapning knyttet til kystkultur, kulturarv i indre bygder og trehusbyene har økt.": Museet støtter punktet, ikke minst arbeidet med bygningsvernsetre, samt at kulturarven i indre bygder får en tydelig posisjon. Samtidig mener vi at verdiskapning knyttet til kulturarv er noe som bør skje i hele fylket. Agder har en viktig kulturarv, hvor mange deler av denne også har nasjonale og internasjonale dimensjoner. Uthavnene og Setesdalskulturen er de klareste når det gjelder en internasjonal dimensjon, i tillegg til at området militære kulturminner trekker interesserte fra hele verden. Flere kulturmiljøer/kulturminner har også en nasjonal posisjon, bl.a. Setesdalsbanen (BaneNOR: Nasjonalt senter for smalsporhistorie), D/S Hestmanden (Vedtatt av Stortinget som nasjonalt krigsminnesmerke) og Møvik fort (del av Nasjonale festningsverk) – i tillegg til de tre industrianleggene som i dag er oppført på Riksantikvarens bevaringsprogram: Bredalsholmen dokk- og fartøyvernsenter, Næs Jernverk og Sjølingstad Uldvarefabrik.
 - o K4-1: "Arbeide for at USUS-klyngen...": Dette er et viktig punkt også for at målet i K3 skal nås.

- K5-3: Gjennomføre årlige dialogmøter (...): I forbindelse med den ny Kulturmeldingen spilte Vest-Agder-museet inn betydningen og nytten av en tettere dialog mellom regionalt og nasjonalt nivå i kulturpolitikken. Med en reduksjon til 10 fylker burde dette være mer gjennomførbart nå enn tidligere. Kulturmeldingen legger nå opp til en slik tettere kontakt, og vi håper fylkeskommunen også vil inkludere dialogen med statlig nivå (bl.a. Kulturrådet) i sitt planverk.
- K6: "Alle innbyggere opplever å ha god tilgang til et bredt spekter av kultur- og idrettstilbud i nærområdet": Under dette punktet burde det også vært tatt inn arbeidet med å realisere bygg som skal sikre bevaring og formidling av kulturhistorien og det kulturhistoriske gjenstandsmaterialet. Dette gjelder f.eks. arbeidet med nytt museumsbygg for Vest-Agder-museet på Odderøya og arbeidene knyttet til nytte magasin og kaltlager for flere av institusjonene på Agder.
- "K7": Med bakgrunn i ovenstående foreslår Vest-Agder-museet et nytt mål "K7" knyttet til:
 - Sikring, utvikling og bevaring av de teknisk- industrielle anleggene på Agder.
 - Bevaring og formidling av regionenes viktige bygningsarv, hvor av mange bygg forvaltes av museene.
 - Formidling av den materielle kulturarven gjennom nytt museumsbygg på Odderøya.
 - Sikring av den materielle kulturarven gjennom nye magasin og kaltlager for flere av institusjonene på Agder.

Museet er positive til å bidra i realiseringen av flere av punktene i den foreslåtte regionplanen. Vi ser frem til det videre arbeidet med planen og bidrar gjerne med utfyllende kommentarer og innspill.

Med beste hilsen

John Olsen
Direktør
Vest-Agder-museet